Key words: *Vaccinium, ontogenesis, phenology.*

УДК 581.9 (477)

Алла Гоненко

СТРУКТУРА ФЛОРИ М. ШЕПЕТІВКИ (ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ)

На території м. Шепетівки Хмельницької обл. виявлено 151 вид рослин, які належать до 117 родів і 44 родин. Проведено систематичний, ценотичний та екологічний аналіз флори. Показано однорідність і схожість рослинного покриву районів м. Шепетівки, які відрізнялися за екологічними умовами та ступенем антропогенного і техногенного тиску.

Ключові слова: *флора, екологія, Шепетівка.*

Вступ

Місто Шепетівка є одним із районних центрів області, а також одним із важливих залізничних вузлів західних областей. Тут є ряд об'єктів харчової промисловості, сільськогосподарського машинобудування та деревообробний комбінат. Шепетівка розміщена у межиріччі річок Горинь і її лівої притоки річки Гуски на Шепетівській рівнині, що входить до складу Подільської лісостепової височини. За геоботанічним районуванням Шепетівка входить до Європейсько-Сибірської лісової геоботанічної області [2, 3]. Вивчення рослинного покриву м. Шепетівки перебуває на початковій стадії [4], тому нашою метою було дослідження флори цього населеного пункту.

Матеріали і методи

Дослідження флори проводилося нами в м. Шепетівка Хмельницької області (населення складає близько 48 тис. чол.). При натурному вивченні флори застосовувався маршрутний метод експедиційного дослідження шляхом закладання тимчасових профільних ліній. Рослини визначались за [1], систематичні таксони приймалися за А.Л.Тахтаджаном (1987), життєві форми – за К. Раункієром (1903) [6]. Збір гербарного матеріалу проводися загальноприйнятими методами. Однорідність і схожість рослинного покриву визначалися за коефіцієнтом Жаккара [7].

Результати і обговорення

У складі спонтанної флори м. Шепетівка нами виявлено 151 вид рослин, які належать до 117 родів і 44 родин. Порівняння вищих таксономічних груп за чисельністю видів знайдених в м.Шепетівка показало, що переважаючим відділом є Magnoliophyta- 42 родини (95,45%), 115 родів (98,29%), причому, клас Magnoliopsida представлений 36 родинами (81,82%) і 100 родами (85,47%).

В ході систематичного і ценотичного аналізу флори встановлено, що домінуючими родинами є Asteraceae - 29 видів (19,33%), Fabaceae і Rosaceae – по 10 видів (по 6,67%), Poaceae – 9 видів (6%) та ін., що свідчить про значні зміни урбофлори відносно природної (в природних фітоценозах переважаючими є Asteraceae, Poaceae, Fabaceae, Rosaceae, Brassicaceae, Caryophyllaceae та ін. [5]).

До флори м. Шепетівки входять види, які об'єднуються у флороценотипи: лучний, рудеральний, сегетальний, гігрофільний, гідрофільний, неморальний і скельний (їх співвідношення показано на діаграмі 1).

Домінуючими, як ми бачимо, є лучний, рудеральний, сегетальний, і гігрофільний флороценотипи. Синантропна флора налічує 53 види (35,33%), що показує значний ступінь зміни природної рослинності. Зібрані види належать до таких життєвих форм: терофіти, гемікриптофіти, криптофіти, напівфанерофіти. Серед них найбільш широко представлені гемікриптофіти – 67 видів і терофіти – 63 види (діаграма 2), що свідчить про домінування лучної рослинності із значним відсотком синантропних видів.

В результаті екологічного аналізу флори виявилося, що за відношенням до зволоження ґрунту флора м. Шепетівки представлена мезофітами, ксерофітами, гігрофітами і гідрофітами. Серед них близько 2/3 становлять мезофіти (діаграма 3), що свідчить про достатнє зволоження даної території.

За відношенням до освітленості найширше представлені геліофіти – 129 видів або 85,33%, а також факультативні геліофіти. За відношенням до багатства ґрунту безперечними домінантами є мезотрофи – 95 видів (63,33%).

Рисунок 1. Співвідношення флороценотипів видів флори м. Шепетівки (у %).

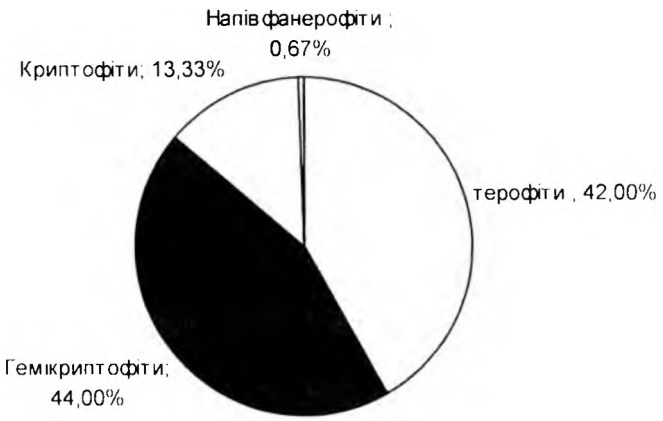

Рисунок 2. Співвідношення життєвих форм видів у флорі м. Шепетівки (у %).

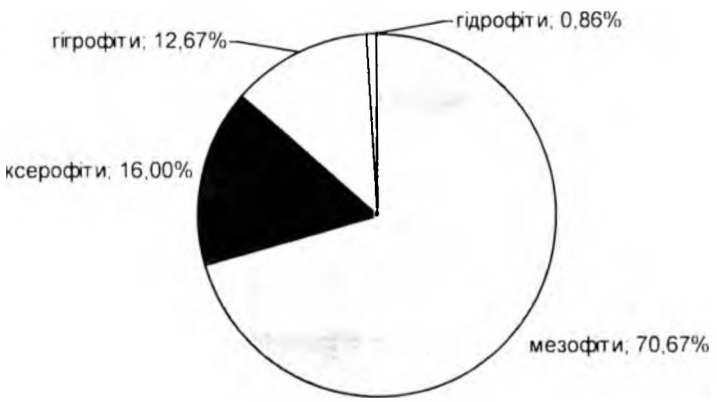

Рисунок 3. Структура флори м. Шепетівка за відношенням до зволоження грунту (у %).

В м. Шепетівка зростає 43 види рослин, що мають лікарські властивості. Це становить 28,01% від загальної кількості виявлених видів. Виявлено також 26 видів медоносів, 21 вид кормових, 32 види декоративних рослин, а також олійні, ефіроолійні, їстівні, вітамінні, отруйні, волокнисті, красильні.

В м. Шепетівка було закладено 7 пробних площ, які відрізнялися за екологічними умовами та ступенем антропогенного і техногенного впливу (міські вулиці, міський парк, пн-зх. околиці міста – городи, узлісся, пустирі біля промислових об'єктів, узбережжя водойм, територія районної лікарні та НВО№1). На кожній з площ було виявлено види, які зустрічаються і на інших ділянках. За допомогою коефіцієнта схожості і коефіцієнта відмінності Жакара було встановлено, що найбільш подібними за флористичним складом є пустирі біля промислових об'єктів і територія НВО№1 та Шепетівської районної лікарні (значення коефіцієнта Жаккара – 0,46), а найменш схожою зі всіма іншими площами є флора узбережжя водойм. Тут значення коефіцієнта схожості коливається в межах 0,0- 0,2.

Висновки

Флора м. Шепетівки, в цілому, відзначається різноманітністю, не зважаючи на досить великий антропогенний вплив, але водночас вона є досить антропогенно зміненою із значним відсотком сегетальних і рудеральних видів. Рослинний покрив м. Шепетівки відзначається неоднорідністю, у зв'язку з відмінними екологічними умовами та ступенем антропогенного навантаження.

Література

1. Определитель высших растений Украины. – К.: Наук. думка, 1987. – 548с.
2. Геренчук К.И. Геоморфология Подолии. – Черновцы, 1950. – 95с.
3. Геренчук К.І. Природа Хмельницької області. – Львів: Вища школа, 1980. – 152с.
4. Губарь Л.М. Синантропна фракція урбофлор Острога, Нітішина, Славути та Шепетівки // Синантропізація рослинного покриву України. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – С.56-58.
5. Заверуха Б.В. Флора Волыно-Подолии и её генезис. – К.: Наукова думка, 1985. – 192с.
6. Кучерявий В.П. Екологія. – Львів: Світ, 2001. – 500с.
7. Миркин Д.М., Розенбах Г.С., Наумова Л.Г. Словарь понятий и терминов современной фитоценологии. – М.: Наука, 1989. – 223с.

In the territory of Shepetivka town of Khmelnytsk region were discovered 151 kinds of plants which belong to 117 genuses and 44 kins. Systematic, coenotic and ecological analyses of flora were made. Analysis showed homogeneity and similarity of growth in the districts of Shepetivka which were different in ecological conditions and degree of anthropogenic and man-caused pressure.

Key words: *flora, ecology, Shepetivka.*

УДК 581.9 (477).

Наталя Жолобак

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФЛОРИ БЕРЕГОВИХ ЕКОСИСТЕМ ЧЕЧВИНСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА (ГОРГАНИ)

В даній статті представлено результати досліджень флори Чечвинського водосховища (Горгани), наведено систематичний, еколого-ценотичний та біоморфологічний аналізи.

Ключові слова: *флора, екосистеми, водосховище.*

Вступ

Річки — водні артерії Землі та джерело життєвої вологи для всього живого. Рослини, більше ніж жодні інші організми, залежать від води. Тому біля водойм ми бачимо найбільш велику різноманітність рослин.

Рослинність берегів так само, як і водна та прибережна, потребує вивчення, оскільки зростає в інших умовах: вони приурочені до вологих грунтів, наявності великої кількості комах-запилювачів, підвищеної вологості повітря. Втручання людини в цю гармонію приводить до її порушення. Саме тому, особливо актуальними в останнє десятиріччя стали питання вивчення видового складу флори берегових екосистем, а також паралельно з ними і їх охорона [3].

У зв'язку з тим, що дана проблематика у значних масштабах почала розроблятися порівняно недавно, велика кількість водойм залишається ще не дослідженими. Одним із таким об'єктів є Чечвинське водосховище, створене на ріці Чечва – притоки Лімниці у Рожнятівському районі. Нашою метою стало вивчення видового складу флори берегових екосистем цього водосховища.